

Sygn. akt IV U 796/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 lutego 2021 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Sławomir Matusiak

Protokolant: st. sekr. sąd. Beata Krysiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 24 lutego 2021 roku w Sieradzu

odwołania J. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł.

z dnia 25.09.2020 r. Nr (...)

w sprawie J. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł.

o kapitale początkowy

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że do ustalenia wartości kapitału początkowego J. K. uwzględni również okres zatrudnienia od 17 czerwca 1978 roku do 17 października 1979 roku;
2. w pozostałym zakresie oddala odwołanie;
3. przyznaje radcy prawnemu M. P. tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu kwotę 110,70 (sto dziesięć 70/100) złotych, zawierającą 23 % VAT, którą nakazuje wypłacić z sum budżetowych Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Sieradzu.

Sygn. akt IV U 796/20

UZASADNIENIE

Zaskarżoną decyzją z dnia 25.09.2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. ponownie ustalił wysokość kapitału początkowego J. K., który na dzień 1 stycznia 1999 roku wyniósł 101.438,15 zł. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz wskaźnika wysokości tej podstawy przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. od 1 stycznia 1980 roku do 31 grudnia 1989 roku. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 81,52 %, zaś podstawa wymiaru kapitału początkowego wyniosła 995,27 zł. Do obliczenia kapitału ZUS uwzględnił 21 lat, 1 miesiąc i 27 dni okresów składkowych i 9 miesięcy okresów nieskładkowych.

Do ustalenia wartości kapitału początkowego ZUS nie uwzględnił okresu od 17.06.1978 r. do 17.10.1979 r. ponieważ wnioskodawca nie został zgłoszony do ubezpieczenia społecznego oraz okresu od 08.11.1994 r. do 30.11.1996 r. ponieważ wnioskodawca nie podlegał ubezpieczeniu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył J. K.. Pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez uwzględnienie jako okresów składkowych okresów od 17.06.1978 r. do 17.10.1979 r. i od 08.11.1994 r. do 30.11.1996 r. Pełnomocnik wnioskodawcy wskazał, że załączone do akt rentowych świadectwo pracy z dnia 06.11.1979 r. jednoznacznie potwierdza, że J. K. był w tym czasie zatrudniony w przedsiębiorstwie E. M. jako kierowca; fakt zatrudnienia znajduje także potwierdzenie we wpisie w legitymacji ubezpieczeniowej. Pełnomocnik odwołującego zwrócił przy tym uwagę na utrwalone w judykaturze stanowisko, zgodnie z którym zaliczenie okresu zatrudnienia do uprawnień emerytalnych nie jest uzależnione od zgłoszenia osoby zatrudnionej do ubezpieczenia społecznego. Odnośnie spornego okresu od 08.11.1994 r. do 30.11.1996 r. to pełnomocnik skarżącego podniósł, iż w tym okresie J. K. miał trwające od 1990 r. kłopoty finansowe, których efektem było prowadzenie przeciwko niemu egzekucji komorniczej, w tym na rzecz organu rentowego. Wyegzekwowane sumy powinny w całości pokryć wierzytelności Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, w tym obejmujące składki na ubezpieczenia społeczne za wskazany okres. Zdaniem pełnomocnika odwołującego za okresy od 01.09.1997 r. do 31.12.1997 r. i od 01.01.1998 r. do 30.08.1998 r. w miejsce przyjętego przez organ rentowy minimalnego wynagrodzenia za pracę należało przyjąć rzeczywiste wynagrodzenie J. K., którego wysokość znajduje odzwierciedlenie w złożonych do akt rentowych dokumentach PIT – 11.

Organ rentowy wnosił o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Decyzją z dnia 21.12.2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. ustalił kapitał początkowy J. K., ur.(...), na dzień 01.01.1999 r. Do ustalenia kapitału początkowego Zakład przyjął podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 364,31 zł. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych od 01.01.1974 r. do 31.12.1983 r.; wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 29,84%. Organ przyjął okresy składkowe w wymiarze 21 lat, 1 miesiąca i 27 dni oraz okresy nieskładkowe w wymiarze 9 miesięcy. Do ustalenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego m.in. za okres zatrudnienia od 01.09.1997 r. do 30.06.1998 r. w (...) przyjęto minimalne wynagrodzenie obowiązujące w tym okresie.

J. K. w dniu 21.07.2020 r. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. wniosek o ponowne ustalenie kapitału początkowego. Do wniosku zostały załączone pisemne oświadczenia wnioskodawcy, w których stwierdził, że w okresie od 1991 r. do 1995 r. prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą, która faktycznie została zakończona wskutek przeprowadzenia licytacji komorniczej maszyn i urządzeń, służących tej działalności. Środki uzyskane z egzekucji zostały przekazane m.in. ZUS jako wierzycielowi, przez co okres ten winien być uznany jako okres składkowy. J. K. złożył także oświadczenie dotyczące jego zatrudnienia w przedsiębiorstwie E. M. od 17.06.1978 r. do 17.10.1979 r. Zaznaczył, że w tym okresie zatrudnienia były za niego odprowadzane składki na ubezpieczenia społeczne, jednakże związana z tym dokumentacja uległa zniszczeniu podczas powodzi z 1997 r. Do wniosku zostało załączone m.in. świadectwo pracy, wystawione w dniu 06.11.1979 r. przez E. M., prowadzącego przedsiębiorstwo pod nazwą (...). Dokument ten stwierdza, że J. K. był zatrudniony w tym przedsiębiorstwie od 17.06.1978 r. do 17.10.1979 r. jako pomocnik kierowcy z wynagrodzeniem 24 zł na godzinę. Fakt zatrudnienia J. K. w tym przedsiębiorstwie został również potwierdzony wpisem w legitymacji ubezpieczeniowej. W okresie od 17.06.1978 r. do 17.10.1979 r. J. K. był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...)E. M. w pełnym wymiarze czasu pracy w charakterze kierowcy. J. K. otrzymywał regularnie comiesięczne wynagrodzenie za pracę.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. potwierdził, że J. K. w okresie od 12.12.1991 r. do 07.11.1994 r. podlegał ubezpieczeniu społecznemu jako prowadzący działalność gospodarczą; przy czym za cały ten okres nie zostały opłacone składki na ubezpieczenia społeczne. W okresie od 08.11.1994 r. do 11.1996 r. J. K. nie figurował jako płatnik składek Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W..

Płatnik składek H. M. w informacjach o uzyskanych dochodach oraz zaliczkach na podatek dochodowy podatnika J. K. (PIT-11) podała następujące przychody podatnika: w okresie od 01.09.1997 r. do 31.12.1997 r. – 1.530 zł, w okresie od 01.01.1998 r. do 30.06.1998 r. – 2.590,10 zł.

Decyzją z dnia 25.09.2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. ponownie ustalił wysokość kapitału początkowego J. K.

(wniosek, świadectwo pracy, kopia legitymacji ubezpieczeniowej, potwierdzenie ubezpieczenia, kopie dokumentów PIT-11, decyzje w aktach ZUS, zeznania z dnia 24.02.2021 r.: M. K. od 00:01:20 do 00:09:32 minuty, J. K. od 00:10:45 do 00:19:16 minuty)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Mając na względzie przedmiot zaskarżonej decyzji oraz zawarte w piśmie precyzującym odwołanie wnioski należy zaznaczyć, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (art. 477⁹ i art. 477¹⁴ k.p.c.) i tylko w tym zakresie podlega ona kontroli sądu zarówno pod względem jej formalnej poprawności, jak i merytorycznej zasadności.

Przedmiotem zaskarżonej decyzji organu rentowego było ustalenie kapitału początkowego J. K.. Zgodnie z treścią art. 173 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. (Dz.U.2021.291 t.j.) o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek. Zasady ustalania kapitału określa przepis art. 174, zgodnie z którym kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12. Przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy: 1) okresy składkowe, o których mowa w art. 6; 2) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5; 3) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-3 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.2a. Przy ustalaniu kapitału początkowego do okresów, o których mowa w art. 7 pkt 5 stosuje się art. 53 ust. 1 pkt 2.3. Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 r. Wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie ustawy (art. 173 ust. 3). Ubezpieczony zakwestionował nieuwzględnienie jako okresów składkowych jego zatrudnienia w przedsiębiorstwie E. M. od 17.06.1978 r. do 17.10.1979 r., prowadzenia działalności gospodarczej od 08.11.1994 r. do 30.11.1996 r. a także przyjęcie jako podstawy wymiaru składek w okresie od 01.09.1997 r. do 31.12.1997 r. i od 01.01.1998 r. do 30.08.1998 r. minimalnego wynagrodzenia za pracę zamiast możliwego do odtworzenia rzeczywiście uzyskanego wynagrodzenia za pracę. W świetle zarzutów zgłoszonych wobec zaskarżonej decyzji niecelowym byłoby powołanie biegłego z zakresu rachunkowości w celu ustalenia kapitału początkowego oraz wskaźnika wysokości podstawy wymiaru. W sytuacji, kiedy okresy składkowe w stosunku do zaskarżonej decyzji uległyby zmianie wskutek rozstrzygnięcia Sądu, organ rentowy wyda kolejną decyzję o ustaleniu kapitału początkowego, która podlega zaskarżeniu na zasadach ogólnych.

Wspomniane w powołanym przepisie art. 174 ust.2 pkt 1 ustawy okresy składkowe, o których mowa w art. 6 ust.1 pkt 1 to okresy ubezpieczenia. Stosownie do art. 6 ust.1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U.2020.266 t.j.) obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami.

W judykaturze sądów powszechnych i Sądu Najwyższego utrwalona jest wykładnia, że przy ustalaniu prawa do emerytury uwzględnia się okresy zatrudnienia jako okresy ubezpieczenia (art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach), bez względu na to, czy pracodawca opłacił należne składki. Niewypełnienie obowiązku składkowego przez pracodawcę (płatnika) nie wyklucza jednak zaliczenia okresu pracy jako okresu ubezpieczenia do emerytury. Istotne jest to, czy został zrealizowany tytułu ubezpieczenia. Nieuregulowanie w tym czasie składek nie znosi samego tytułu ubezpieczenia. Jest to okres składkowy, który może być nazwany "ułamnym okresem składkowym", ale tylko dlatego, że obowiązek składkowy nie został wykonany. Obowiązek zapłacenia składek nie ciążył jednak na pracowniku. Jego niewykonanie nie jest podstawą do odmowy zaliczenia okresu pracy jako okresu ubezpieczenia do prawa do emerytury (por. wyrok SN z dnia 22 listopada 2018 r. II UK 363/17, OSNP 2019/5/67, wyrok SN z dnia 7 marca 2017 r. III UK 84/16, LEX nr 2278301, wyrok SN z dnia 20 kwietnia 2016 r. II UK 194/15 LEX nr 2048969). Zebrany w sprawie materiał dowodowy w sposób nie budzący wątpliwości Sądu potwierdza, iż ubezpieczony J. K. w okresie od 17.06.1978

r. do 17.10.1979 r. był zatrudniony na podstawie stosunku pracy przez E. M.. Okoliczność ta wynika przede wszystkim z dowodów z dokumentów w postaci świadectwa pracy i legitymacji ubezpieczeniowej, co do autentyczności których brak było umotywowanych zarzutów, fakt ten został także potwierdzony wiarygodnymi zeznaniami świadka M. K. oraz odwołującego się.

Z kolei przy ustalaniu prawa do emerytury dla płatników składek zobowiązanych do opłacania składek na własne ubezpieczenia emerytalne i rentowe jak i osób współpracujących z osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność nie uwzględnia się okresu, za który nie zostały opłacone składki, mimo podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym w tym okresie. Zasada ta ma również zastosowanie wobec ubezpieczonych zobowiązanych do opłacania składek na własne ubezpieczenie społeczne za okresy przypadające przed dniem 1 stycznia 1999 r. oraz osób współpracujących z osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność przed dniem 1 stycznia 1999 r. Stosownie do art. 5 ust.4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przy ustalaniu prawa do emerytury lub renty dla:

- 1) płatników składek, zobowiązanych do opłacania składek na własne ubezpieczenia emerytalne i rentowe,
- 2) osób współpracujących z osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność

- nie uwzględnia się okresu, za który nie zostały opłacone składki, mimo podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym w tym okresie. Od zasady, że do stażu ubezpieczeniowego wlicza się okresy trwania obowiązku ubezpieczenia bez względu na fakt opłacenia składki, ustawodawca odstępuje w odniesieniu do osób zobowiązanych do opłacania składek na własne ubezpieczenie społeczne, czyli w odniesieniu do osób prowadzących pozarolniczą działalność i osób z nimi współpracujących. Niezapłacenie składki przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność powoduje nieuwzględnienie danego okresu w stażu ubezpieczeniowym. W orzecznictwie przyjmuje się, że składką niezapłaconą jest składka niezapłacona faktycznie, a więc także w przypadku umorzenia należności (por. wyrok SN z dnia 15 kwietnia 2011 r. I UK 375/10 LEX nr 811834, wyrok SN z dnia 16 stycznia 2014 r. I UK 287/13 LEX nr 1498592). Przyczyny, dla których składki na ubezpieczenie społeczne nie zostały opłacone przez przedsiębiorcę, nie mają znaczenia dla zakwalifikowania okresu prowadzenia działalności gospodarczej jako okresu składkowego. W sytuacji, kiedy J. K. nie opłacił składek na ubezpieczenia społeczne za sporne okresy prowadzenia działalności gospodarczej, okresy te nie podlegają uwzględnieniu jako okresy składkowe przy ustalaniu wartości kapitału początkowego.

Już tylko ubocznie odnosząc się do kwestii ustalenia podstawy wymiaru składek J. K. w okresach od 01.09.1997 r. do 31.12.1997 r. i od 01.01.1998 r. do 30.06.1998 r. wypada zauważyć, że od 1 lipca 1997 r. minimalne wynagrodzenie za pracę wynosiło 450 zł. Wykazany a dokumencie PIT – 11 przychód J. K. w pierwszym z tych okresów wyniósł 1.530 zł, zaś łączne minimalne wynagrodzenie za ten okres wyniosło 1.800 zł (4x450 zł). Od lutego 1998 r. minimalne wynagrodzenie za pracę to 500 zł, łącznie za okres od 1 stycznia 1998 r. do 30 czerwca 1998 r. jest to 2.950 zł (1x450 zł + 5x500 zł); w dokumencie PIT – 11 za ten okres wykazano przychód 2.950,10 zł.

Mając na uwadze powyższe unormowania stosownie do art. 477⁽¹⁴⁾ § 2 k.p.c. zaskarżona decyzja podlegała zmianie w zakresie dotyczącym uwzględnienia jako okresu składkowego okresu zatrudnienia J. K. w przedsiębiorstwie E. M.. W pozostałym zakresie brak jest podstaw do zakwestionowania wysokości ustalonego w zaskarżonej decyzji kapitału początkowego J. K., w konsekwencji Sąd Okręgowy w oparciu o ww. przepisy prawa materialnego i na zasadzie art. 477⁽¹⁴⁾ § 1 k.p.c. orzekł jak w pkt 2 wyroku. Na podstawie § 15 ust.2 w zw. z § 4 ust.3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 03.10.2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2019 r. poz. 68) ustalono wysokość wynagrodzenia dla ustanowionego z urzędu pełnomocnika wnioskodawcy.